

บทคัดย่อ

การศึกษาเปรียบเทียบพืชสมุนไพรในคัมภีร์จรกสัมหิตากับตำราแพทย์แผนไทย

ดร.อุเทน วงศ์สถิต

บทความนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบพืชสมุนไพรในคัมภีร์จรกสัมหิตากับตำราแพทย์แผนไทยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาชื่อพืชสมุนไพรในคัมภีร์จรกสัมหิตารวมถึงวิธีการใช้และสรรพคุณของพืชสมุนไพรนั้นเพื่อเปรียบเทียบการใช้กับตำราแพทย์แผนไทยโดยวิธีการสืบค้นจากต้นฉบับตัวบทสันสกฤตแล้วนำมาเปรียบเทียบกับการใช้พืชสมุนไพรชนิดเดียวกันที่ใช้ในตำราแพทย์แผนไทย

การศึกษาพบพืชสมุนไพรในคัมภีร์จรกสัมหิตาทั้งหมด 336 ชนิด มีพืชสมุนไพรที่มีชื่อภาษาไทยมีจำนวน 232 ชนิด ยังไม่พบชื่อในภาษาไทยจำนวน 104 ชนิด พืชสมุนไพรในคัมภีร์จรกสัมหิตาเหล่านั้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบการใช้สมุนไพรในตำราแพทย์ไทย พบการใช้จำนวน 82 ชนิด พืชสมุนไพรที่พบการใช้มากที่สุดในตำรับยาแพทย์แผนไทย คือ 1. พริกไทย 2. หัวหมู 3. ชะเอมเทศ 4. อบเชยต้น และ 5. สะเดา

นอกจากนี้ยังพบความเหมือนและความต่าง ในการใช้พืชสมุนไพรในคัมภีร์จรกสัมหิตากับตำราแพทย์แผนไทย สมุนไพรที่ใช้ส่วนใหญ่มักมีสรรพคุณเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คัมภีร์จรกสัมหิตาซึ่งส่วนหนึ่งแต่งเป็นโคลงร้อยกรอง ให้อรรถาธิบายในทางสรรพคุณได้น้อยกว่าตำราแพทย์แผนไทยที่ส่วนใหญ่แต่งเป็นร้อยแก้วซึ่งเหมาะแก่การพรรณนามากกว่า ในด้านการประกอบยาจะพบว่าคัมภีร์จรกสัมหิตามีการใช้เป็นยาเดี่ยวจำนวนมาก แต่ตำราแพทย์แผนไทยนิยมใช้เป็นยารับ ส่วนการใช้ส่วนต่าง ๆ ของพืชสมุนไพรนั้นพบว่า แพทย์แผนไทยมีการใช้ส่วนต่าง ๆ ที่หลากหลายมากกว่าในคัมภีร์จรกสัมหิตา อาจเป็นเพราะยุคสมัยที่ต่างกันนับพันปี

คำสำคัญ : พืชสมุนไพร, อายุรเวท, คัมภีร์จรกสัมหิตา, แพทย์แผนไทย

Abstract

A Comparative Study of Herbal Plants in Caraka Saṃhitā and Thai Traditional Medicine Texts

U-tain Wongsathit

This article aims to study names, therapies and properties of herbal plants in the well-known medicine texts of India entitled Caraka Saṃhitā, originally written in Sanskrit in order to compare with those in Thai traditional medicine texts.

The study shows 336 medicinal plants discovered in Caraka Saṃhitā, out of which 232 have Thai names and 104 are not available in Thai. Among those herbal plants, 82 are regularly engaged in Thai traditional medicine. The top 5 herbs frequently found in Thai traditional medicine are namely; 1) Black pepper 2) Nut grass 3) Liquorice 4) Cinnamon and 5) Margosa tree.

It is noteworthy here that there are both similarity and difference between the therapies of herbal plants in Caraka Saṃhitā and in Thai traditional medicine. In the term of similarity, most of herbal plants are used in the same manners. Caraka Saṃhitā, which was composed partly in verses, provides lesser details of herbal properties than Thai traditional medicine texts, which was in proses. In the term of differences, the therapy in Caraka Saṃhitā is mostly Mono-herbal. On the contrary, the Multi-herbal therapy is prevalent in Thai traditional medicine texts. According to Thai traditional medicine all parts of herbal plants are utilized, not like that in Caraka Saṃhitā, in which only some parts are used. It is likely due to the difference of periods, i.e. nearly millennium of years.

Keywords: Herbal plants, Ayurveda, Caraka Saṃhitā, Thai traditional medicine texts